

соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку передаються Пенсійному фонду України. Фонд соціального страхування України розпочинає процедуру припинення.

Метою об'єднання Пенсійного фонду і Фонду соціального страхування є зміцнення фінансової стійкості та покращання надання страхових виплат в системі державного соціального страхування за рахунок:

- покращення адміністрування в системі загальнообов'язкового соціального страхування працюючих громадян внаслідок зменшення адміністративних структур управління. На думку експертів, економія може становити 1,6 млрд грн.;

- запровадження єдиної системи управління коштами та єдиної інформаційної системи;

- посилення державного контролю за використанням коштів соціального страхування.

Отже, у 2022 р. прийнято реформування системи соціального страхування та її забезпечення через об'єднання Пенсійного фонду і Фонду соціального страхування для покращення адміністрування в системі загальнообов'язкового соціального страхування працюючих громадян внаслідок зменшення адміністративних структур управління; запровадження єдиної системи управління коштами та єдиної інформаційної системи; посилення державного контролю за використанням коштів соціального страхування.

Література

1. Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Закону України від 21.09.2022 року № 2620-ІХ. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2620-20#Text (дата звернення: 10.11. 2023).

УДК: 338.439:504

СІМЕЙНІ ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СЕЛІ

*Юхименко П.І., д.е.н., професор,
Білоцерківський національний аграрний
університет, м. Біла Церква
Очеретяна О.П., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Білоцерківський національний аграрний
університет, м. Біла Церква*

Російська агресія не змінила структуру агропромислового комплексу України важливим елементом якої є особисті селянські господарств. Вони відіграють важливу роль у виробництві сільськогосподарської продукції і залишаються стабілізуючою ланкою господарювання, яка компенсує зниження обсягів виробництва продукції сільського господарства на окремих аграрних підприємствах, забезпечує продовольчі потреби населення і формує грошові доходи селян.

Удосконалення інституціонального порядку розвитку фермерства, які були проведені після 2014 року певним чином спрямовані до євроінтеграційних

процесів, привели також до істотних змін фермерського законодавства. Законом України від 31 березня 2016 р. «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» було відмічено, що «фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується на основі діяльності фізичної особи - підприємця і має статус сімейного фермерського господарства, за умови використання праці членів такого господарства, якими є виключно фізична особа - підприємець та члени її сім'ї відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України» [1]. Цим законом було започатковано новий вид фермерських господарств – сімейні ферми у формі фізичної особи-підприємця, які мали у загальній архітектоніці ряд переваг.

по-перше, невеликі фермерські господарства, якщо говорити, наприклад, про рослинництво, мають можливість займатися виробництвом більш трудомістких, але ефективних культур - ягід, овочів тощо. Вони дають більш високий прибуток з гектара, ніж культури, які масово вирощують агрохолдинги - пшениця, соняшник, соя, кукурудза та ін.

по-друге, сімейне фермерство створює приріст самозайнятого населення. Це люди, які залишаються працювати за місцем свого проживання і в меншій мірі потребують різних видів державної допомоги. Завдяки фермерству в селі, нарешті, можуть з'явитися ресурси для відновлення і розвитку інфраструктури. Багато регіонів мають шанс вийти зі стану депресії, яке сьогодні здається вже перманентним. Сімейне фермерське господарство та його прерогативи подані на рисунку 1. Під час проходження практики виявлено, що основою села в Білоцерківському районі є сімейна ферма незалежно від її юридичного статусу.

Рис. 1 – Прерогативи сімейного фермерського господарства.
Джерело: запропоновано автором.

Розуміючи важливість розвитку малого фермерства для підтримки господарств з площею не більше 100 га. в Україні, у 2017 році Урядом було затверджено Концепцію розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 рр. [2] Такий підхід мав би охопити державною фінансовою підтримкою близько 70 % загальної кількості фермерських господарств, проте у 2021 р. рівень державних видатків на підтримку аграрного сектору України склав 4665 млн. грн, з них лише 120,79 млн. грн виділено на програму фінансової підтримки розвитку фермерських господарств, що становить 2,6 % загальної суми фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників [3].

Важливою проблемою розвитку сімейного фермерського господарства стало цифровізація їх господарської діяльності. По перше, це новизна цифрових технологій в сільському господарстві, а по-друге, відсутність досвіду їх застосування. Фермери бояться поставити під загрозу існування ферми, якщо не зможуть працювати з цифровими технологіями коли це необхідно. Отже, щоб встановити довіру сімейні фермерські господарства і заохотити впроваджувати цифрові технології, провайдери повинні забезпечити доступність і надійність підтримки.

Важливою передумовою перспективного розвитку сімейних фермерських господарств є формування системи виробничих та обслуговуючих кооперативів у системі сільських територій з обов'язковим забезпеченням кваліфікованої інформаційної допомоги та сприяння з боку регіональних державних структур і органів самоврядування. Причому процес кооперативного будівництва в дрібнотоварному приватному секторі буде довготривалим та мати неоднозначний характер.

Отже, сімейні фермерські господарства, в яких наявний виробничий і підприємницький потенціал, є джерелом створення суб'єктів малого підприємництва, що підтверджується концентрацією землі, нарощуванням технічної озброєності, впровадженням нових технологій тощо. Формування досконалого інституціонального порядку розвитку сімейного фермерства відображає формування об'єктивних соціально-економічних передумов подальшого їх розвитку. У сучасних умовах однією з проблем, що стає на заваді розвитку кооперації в системі сімейних фермерських господарств, є неготовність переважної більшості селян приймати безпосередню активну участь у створенні і функціонуванні кооперативних об'єднань.

Література

1. Про внесення змін до Закону України "Про фермерське господарство" щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств : Закон України 31 березня 2016 року № 1067-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-19#Text>
2. Німеччина та Україна: порівняння АПК країн. latifundist 2022. URL: <https://latifundist.com/spetsproekt/950-nimechchina-ta-ukrayina-porivnyannya-apk-krayin>
3. Financing from the State budget. The state of agro-industrial complex financing in 2021. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Retrieved from: <https://minagro.gov.ua/ua/napryamki/finansova-politika/finansuvann-ya-z-derzhavnogo-byudzhetu/stan-finansuvannya-apk-u-2021-roci>